

Forfatter: Worm, Jacob

Titel: . - [1968]

Citation: Worm, Jacob: ". - [1968]", i Worm, Jacob: . - [1968], udg. af ERIK SØNDERHOLM , [1968]-1994, s. 149. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-worm01val-shoot-idm140677733776000.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: . - [1968]

PHÆNOMENON PARISIENSE

ELLER

Sandferdig *Relation* om den Synderlig Himmels *Constellation* oc *Constitution*, som af *Collegio Mathematico Regio Parisiensi* er *observerit*, oc beschrefvet udi Paris den 7. *Novembr: stil: nov: 1678.* af Frandsøesche paa Tydsche udsat, oc nu paa dansche ofvergifvet, hvilchet hafver sig J Sandhed, som følger:

Anno 1678, den 7. Novembr: stil: nov: der alle *Mathematici* til Paris vare med *Globis, Tubis, Astrolabiis*, oc andre *instrumenter* forsamlede in *observatorio Academico* om afftenen Klochen 10, *repræsenteredis* himmelen udi denne Sær oc Synderlige *Constitution* oc forskrechelig gestaltt, Nemlig

1. Fire Krigsheste med Ryttere saais J de fire himmelens hjørner, en hvid Rytter J Sudost, en rød J Sudvest, en Sort J nordvest, oc en bleeg J nordost, som blefve satte, saa som at holde en sterch Vact der himmelen begynte at staae J Lius lue.

2. Dernest ankom først *Vulcanus* med *Fransk Liberie* paa himmelens *Theatro* fremridendis, oc sprudendis lutter ild oc lue, hand gjorde strax *alliance* oc *accord* med *Apolline* oc *Neptuno*, at de skulle staae hannem bie udi et tog, hand ville anfange imod *Manen* [och] hendis *sphæram*.

3. *Manen* eller *Luna* gjør strax der imod *Alliance* med de fem planeter, (thi *Biscop Mercurius* holt daa med *Vulcano*) [gjørende] dennem stoere løffter, baade at schaffe *subsidiar* penge, saa oc aldrig at gjøre fred imod sine *allierede* planeters samtyche.

150

plages han af de mest tilintetgørende planer,

og

skønt han undertiden for en stor del er død,

lever han dog af andres død,

uvidende om,

at menneskeheden er forgængelig,

og

en ringe omstændighed blandt alle,

og det er lige meget,

om han lever eller dør,

skønt

hans død er nyttigere end livet.

Men omsider døde han,

og Snarefrod

ophørte at være blandt de levende,

idet nogle foretrækker faklen for glæden,

og dannebrogskorset

for navnet.

Eftersom vognen kører det offentlige,

og den døde gik bort,

dette epitafium

til erindring om sagen:

Han fylder ikke hele denne grav,

som hele Nordens

røverier ikke kunne fylde,

hvor han gik bort, er der en ed.

151

4. Strax indfaldt *Vulcanus* J *Manens* stat oc *sphæram*, oc tog ilde af sted med rof, mord oc brand, oc

[5.] Til *Søes* *conjungerede* sig *Apollo* med *Vulcano*, saa de begge anfalder *Lunæ* schibsflode, men som *Manen* stoed sig dapper J det sæslag, gjorde strax *Apollo* fred med *Manen*, oc falt saa vit fra *Vulcani* *partie*, at hand ville sidde *neutral*, oc forføyede sig hiem til sin *sphæram* oc *Parlamenter*, hvor hand har lefvit udi god fred, indtil nu hand tog sig fore at være *Mediator*, daa *Vulcanus* ved nogle *Jesuitische Stellas nebulosas* (somme meene at *caput Medusæ* self var med J denne *conspiration*) gjorde *conspiration* imod *Apollinem*, oc ville forgifvit hannem, men himmelen har aabenbaret / ditte forræderie, saa begge [Apollinis] *Parlamenter* har noch at gjøre, at *inqvirere* i samme *conspiration*.

6. Der *Vulcanus* saae sig nu forlat af *Apolline*, drager hand ey alleene *Neptunum*, en ypperlig Krigsmand,

(hvis Raadgifvere ere forsigtige oc hans Krigsmænd troe oc dappere) udaf sine *skiær oc klipper* til sin succurs, men endoc den *Biscop Mercurium*, som J lige maade falt ind J Manens *sphæram*; dog *Mercurius* ved bedre *information oc persvasion* slog Sig fra *Vulcano*, oc gaf sig J *alliance* med de andre 6 *planeter*, effter *Saturni* tilschyndelse.

7. Mens *Neptunus*, som hafde opbaaret mange penge af *Vulcano*, holder endnu fast ved *Vulcano*, oc derofver hafver *Neptunus* lidet stoer schade baade til Søes paa sin flode, oc til Lands har hand forliset mange byer oc Lande af sin *Sphæra*, enddog hand imod mange tønder gulds opbørsel har iche giort *Vulcano* nogen synderlig bifald, eller merchelig *assistance*, viidere 152 end hand ville døsset *Solen* J søfne, ved et gifftermaal med *Neptuno* oc *Lucida Lyra*, oc hand indfalt uformodet, uden feydebref J *Martis absentis et bello Vulcaniano impliciti sphæram*, om hand J det ringeste kunde gjøre een *diversion*, hand kom først som en ven eller reysendis, hand kiøbte for Sølf oc penge udi Vertshusene, men begynte omsider oc effter haanden at handle fientlig oc bemegtige Sig stederne; der *Mars* ditte fornem, er hand ved sin scharpsindighed oc dapperhed kommen hadstig oc hofvitkulds paa *Neptunum*, som hafde indqvarteret sig J *Martis sphæra*; *Mars* fører sine Soldater paa Vogne, kom uformodentlig med sine *Dümlings Bynder* oc slager strax *Neptuno* 4000 stierner fra, oc Jager de andre hofvitkulds udaf sin *sphæra*, strax indfalder *Mars* J *Neptuni sphæram*, oc tager hannem mange byer oc ste -/der fra, indtil hand nu gandsche har udryddet *Neptunum* af den *sphæra*, som hand tilforn hafde taget fra andre *Planeter*.

8. Oc ditte tog udrettede *Mars* saa meget dis Lycheligere, fordi *Solen* med sin flode, saa oc til Lands, samt *Venus* oc *Mercurius* iligemaade *assisterede Marti* udi ditte tog; disse 3 *allierede Planeter Mars, Venus* oc *Mercurius* har formedelst dieris troe oc dappere militarische stierner iche lidet nogen Synderlig schade paa dieris stierners *Armee*, thi de bruger forsigtighed, oc mandighed;

9. Mens *Solen* har baade vundit og tabt, Jaa fast meere tabt end vundit; vel hafver solen beholdet seyr udi tvende søeslag, oc taget eendeel schibe fra *Neptuno*, Jaa indjaget hannem inden schiær oc Klipper, mens til Lands har *solen*, naar hun regner sin bekostning oc 153 undersaaternis *Ruin*, meere tabt end Vundet, hvilchet dog mest er foraarsaget ved sine *Generalers, Commissariers, Raads oc Officerers* utroschab, forræderie, gierighed, ugudelighed, daarlighed, uforsigtighed, sikkerhed, søfnactighed oc falshed. Saa at dieris Høfvitzmand *Pegasus* er allerede afdanchet, oc sat udi *arrest* for forrederie, hans Svoger *Centaurus*, som er *Jegere*, men rider paa een Tørchische hest med en *Uhrhane* paa haanden, item *Hinnulus*, som dog iche breger som et Kid, men schraaler som en *Cartou Støche, Nimbusus Orion* puster Solens guld til sig ved en Sudost *Vind, Ursa Major* seer ichun med et *skiæl* og schief øye; *Draco* ruinerer oc opbrænder solens *sphæram*, de ere alle gierige, uforstandige, oc een deel forrædere; Mens den ypperlige stierne *Phænix* stach de alle effter, til de fich hannem hart ad *caputerit*, dog benaadet med fengsel, (for hand var / dem for tredsche) paa dit de kunde effter egen tyche raade oc rutte med Konge oc crone, med Land oc rige; Nogle vil sige, (dog Jeg troer det aldrig, oc holder dit chun for et løgnactig *spargament*) at *Cassiopeja* *conspirerer* saa hemmelig med dennem, at hun vil hafve sin Søn *Perseum* til regieringen J steden for *Solen*, som dog udi Sig self er meget from, (Jaa alt for from) Regenter; Men som *Astronomi* hafver nu Saa *observerit Solens maculas*, daa er oc ditte en plæt udi *Solen*, at hun holder iche scharp *justitz oc disciplin* ofver sine stridende stierner, saa de faaer saa got som ingen straf for rof oc ran, for hoer oc mord, saa de handler langt verre end stiernerne ofver Tyrchens *horizont*, end oc J *Solens* egen *sphæra*, som forleden en stierne *Arcitenens* eller *Capella* lod en torden straale ofver Ydsteds *horizont* nedfalde, paa en barselqvinde oc hendis Foster chun for en dyne at røfve; oc at *Solen* iche schal høre ilde for saadant *barbarische* og ugudelige 154 vesen, er *Solens* Svend *Phaëton*, som schrifver *aviser*, befalet at smyche ditte ugudelige Styche oc medfart med en høflig stiiil oc *complemang*, saa at samme forskrechelige medhandling blef ichun kaldit en irring oc misforstand imellom Borgerschabet, oc Soldatesqven; Derforuden, naar andet uretferdigt oc utilbørligt *passerer*, som naar *Solen* lider merchelig schade oc nederlag ved forræderie eller misforstand, daa maae sligt iche komme J *couranterne*, men schal enten ties eller undschyldes, dog den ærlige, fromme oc redelige soel kand intet der til, men ved saadanne *stellas nebulosas* har solen lidet stoer schade, oc hafver mist ved uforstandighed meere end ved fiendens *Neptuni* mact mange 1000 Krigsstierner, oc har forlaaret en deel byer oc steder af sin vunden *sphæra*. Endoc fordi *solen* hafver chun faae indfødde oc troe stierner til *Generaler, Raad / oc Officerer*, men Bruger mange fremmede stierner, opkomne fra Sønderpolen, som ere fremmede J Raad, J daad, J drifft, J forretning oc gierning, (dog een del fremmede stierner ere oprictige, dappere oc upaaklagelige) oc *Solen* forbigaaer ofte mange indfødde adelige stierner under nord-polen, hvorudofver hun lider schade oc afbrech af fremmede stierner, saasom af *Sirius, Procyon, Hydra, Corvus, Serpens* oc andre, som først vare Jegersvenne, Jactdrenge, Hychlere, Tallerchenslichere, oc trappestrygere, men ved Hychlerie, narreverch, oc *Pegasi* svogerschab ere høyt *ascenderede* paa *Solens sphæra*, hvilche forvender solens hierte oc dreyer den som de lyster, indtil Solens *sphæra* ved ulidelig udsuelser oc beschattelser *ruineres*, oc ved den langvarende oc schadelig *Officerer* Krig slet ødeligges.

Signum Leonis hafver lenge stadit sig vel, men lod sig forleden ofverrumple af *Neptuni* stierner [i] *Baghuset*, 155 solen til stoer schade, foruden det at *Neptuni Cappere* har giort Solen paa Sine strømme stoer afbrech oc schade paa schibe oc gotz. Her hos Sigis *Neptunus* forvist at bestiche med foræringes Solens Raad, *Generaler* oc *Officerer*, fornemmelig de, som ere udi Svogerschab med *Neptuni* stierner, saa at tiden forsømmes, schatterne formeeris, Officererne belønnes, men intet udrettis. Thi Solen begynder aldrig saa snart at gaa in *Libram*, før *scorpionen* oc *schyppen* udseer Sig vinter qvarteer, dog Obriste *Cygnus* staaer sig

vel, oc er een god *partiegengere*; Begge *Generaler Bootes* oc *Hercules* med mange andre ere troe og dappere. Men Gud gifve, at de falsche og vildfarende stierner schulle icke giøre større schade, end de gode oc retvirchende kand formaae at udrette gafn. Gud opliuse Solens øyne, at den ville *removere* de schadelige stierner af sin *sphæra* oc *commissaritet* nemlig *Lepus*, *Lupus*, *Delphin*, *Pavo*, *Hydrus*, *Deltolton* oc *Foucan* oc sette andre, som ere troe oc forstandige J dieris sted oc stelle.

10. Der nu ditte saa *passerede* J Solens [*horosco*], daa spiller Manen ligesom *Banqveroth* oc under hatten med sine *allie-/rede Planeter*, fra hvilche hun *apostaserer*, oc enddog de alle hafde *assisterit* manen in *Agone* mod *Vulcanum*, *Apollinem* oc *Mercurium*, dog giør Manen (saasom hun er ubestendig J sine [qvarteer-] schiffter oc løffter, hvilchet noch kand erfaris af de mange pletter j *manen*, som gemeen mand kalder kaaltifven) svigactelig fred med *Vulcano*, imod alle *Allierede Planeters* raad, vilie oc samtyche.

11. *Vulcanus continuerer* samme sin snildhed, oc spiller sit verch saa tredsichelig, at hand tillocher *Jupiters Ambassadeur* til fred med Sig at indgaae, u-anseet *Jupiter* har 156 liid stoer schade, oc mist mange byer af sin *sphæra*, Thi hand er heel seen udi sin *affaires* (mueligt den tunge *Spansche* krigskappe dit forvolder) saasom hand gaaer sin gang J 12 aar, hvor udofver hand intet *remarqvabel* har udrettet, J ditte tog imod *Vulcanum* sin naboe; dog har end *Jupiter* iche fremsent fredens *ratification*, saa at alle *Planeterne* formeener den fred iche at vorde bestandig, oc at det er iche endnu J dit kar, som det vil giøres J. Til med har *Planeterne* ditte bag øret, at betale Manen sin falsche frafald, at *Luna* bør at bringis til den *devotion*, at hun maae vist tage sin *blaa skipper hue* af, oc bede de *allierede Planeter* om forladelse for sin hemmelige oc forrædische *apostasia*.

12. Fremdeelis bruger *Vulcanus* sin snedighed, at hand vil indgaae en *particulair* fred, endocsa med *Saturno* sielf, som oc er heel seen, og intet *activ*, hand udretter saa got som intet J marchen, imod *Vulcanum* sin mectige fiende, eller imod sine *Rebellerende*, thi *Saturnus* gaar sin gang J 30 aar, (Gud forbiude at krigen schulle vare saa lenge), hand lefver J Juel oc gode dage, han giffter Sig, giør barsel, dantzer ballet, og anslaaer *comædie*, oc lader imidlertid mange lande oc Guds børn *ruineris* af *Vulcano*, som spruder ild oc mord, hvor han fortfarer; der faldt et stierneschud J gaar J *Cantzelers huus* her J *Paris*, som berettede, at freden var paa himmelen saa nær rigtig imellem *Saturnum* oc *Vulcanum*, dersom ichun *Saturnus* ville tillade *Vulcano* fri *durchmarching* igiennem hans *Sphæram*, at hand maatte gaae ned J de andre *Planeters horizon*, at *assistere Neptuno*, som nu self sigis, at hafve en nye *armee* paa beenene J fuld *march*, som schulle komme ned ofver / *Curlands horizon*, oc gaae bag paa Solen, *Mars*, *Venus* oc *Mercurius*, Jaa paa *Saturnum* self. Men 157 alle *Planeter*, Jaa gandsche *Galaxia* vil forsichris om, at *Saturnus* er aldrig saa falsch oc forredisch imod de *allierede*, som *Luna* var.

13. Fornemmelig fordi *Pan* oc *Orpheus* tvende himmelmectige Stierner, som regiere ofver *Beyers* oc *Hannovers horizon* hvilche hid indtil har siddet *neutral* oc chun med sig self giort en *defensive dupel alliance*, schal hafve lofvet at assistere *Saturno*, om *Vulcanus* griber hannem for hart an. Til med *Apollo* med sine *Parlamentar* har lofvit det samme; Gud gifve løffterne maatte holdes, saa vil mand formode, at *Vulcanus* faar aldrig den begierte fordømmelig oc forderfvelig *ruinerende* fremgang.

14. Dog schal *Vulcanus* hafve lofvit *Neptuno*, at hand aldrig vil giøre fred med *Saturno* oc solen, eller med de andre *Planeter*, før *Neptunus* faaer fuldkommelig *restitution*, (som er umueligt) oc *satisfaction* for sine enten indtagne eller *ruinerede* steder, lande oc byer; oc før hans Svoger *Hesperus*, som er fordrefven af sin førstendomme, oc *logerer* J Solens *horizont* ofver *Hamborg*, vorder fuldkommelig *restituerit*, hvilchet har lang udseende, saa at freden imellem de *allierede planeter*, oc de andre Sønder-pols stierner siunis at være langt borte.

15. Der Klochen slog tre om natten kom solen til schibs, oc *Mars* fra *Grifsskof*, item *Venus* fra *Lunæberg*, oc *conjungerede* sig J en *Trigono* ofver *horizonten* paa dit berg *Ismarus*, at *abouchere* med hver andre, vel schulle Biscoppen *Mercurius* ocsaa været til ditte mode udi *Ismaro*, men som hand kunde iche faae Verchet drefven effter sin *model* oc *Münster*, blef han saa fortørnet, 158 at han for alle *Planeternis* oc sønder *pols* stierners næse lagde sig til at døe, oc sees iche meere paa den stridende himmel. Hvad nu paa ditte mode vil følge, om disse *aspecter* vil vorde *conjunctio* eller *oppositio* oc hvad udseende dit vil hafve, med *Neptuni* nye krigshær, dit vil tiden lære.

16. Som Klochen slog 4 om morgenen til *Paris* opkom mange dunchle oc dumme schyer paa himmelen, saa at *horisonten* blef formørchet, oc himmelen var iche meere stiernelius: der med forsvant for alle *Mathematicorum Parisiensium* øyne ditte sær oc merchværdig *Phænomenon* af himmelen.

Observatum et consignatum Parisiis ab omnibus Mathematicis et Astronomis Regiis, hora 10 nocturna, ad 4 matutinam, die 7 Nov. St: n: 1678 in observatorio Academico; Sub officii nostri [et] facultatis Mathematicæ sigillis.